

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

การวิจัยและพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ โดยใช้กระบวนการทาง
 นาฏยประดิษฐ์

The research and local lesson development of folk performing arts: Pha Saad Loy Kroh
 Festival with the process of traditional choreography

สรินทร คุ่มเขต

สาขา ศิลปศึกษา (แขนงนาฏศิลป์) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Sarithorn_nong@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 2) เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 3) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเชียงคาน “ปฐมมาสงเคราะห์” อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 40 คน ใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ การหาคุณภาพและรับรองบทเรียนท้องถิ่นโดยผู้เชี่ยวชาญ และการทดลองใช้บทเรียนท้องถิ่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1. ประเพณีผาสาทลอยเคราะห์เป็นประเพณีที่เก่าแก่ของชาวเชียงคาน ซึ่งเดิมเรียกว่า “การเสี้ยเคราะห์” นิยมทำกันในเทศกาลออกพรรษา เป็นพิธีสะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อท้องถิ่นแบบดั้งเดิม ผสมผสานกับความเชื่อตามฮินดูและลัทธิขงจื้อ ในการประดิษฐ์ชุดฟ้อนผาสาทลอยเคราะห์ เป็นการแสดงที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อนำเสนอเรื่องราวในพิธีกรรมของการทำพิธีผาสาทลอยเคราะห์ ด้วยกระทรงผาสาท ในรูปแบบของบทเรียนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นสื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. บทเรียนท้องถิ่น ที่พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วย หน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่ององค์ประกอบการแสดง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องฟ้อนผาสาทลอยเคราะห์ ประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้น มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 88.53/81.20 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.74

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สรุปได้ว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการเรียนบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ การพัฒนา บทเรียนท้องถิ่น นาฏศิลป์

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

Abstract

This research aimed to study 1) developing local lesson of folk performing arts titled Pha Saad Loy Kroh Festival for Prathomsuksa 6 students, 2) validating efficiency of local lesson of performing arts titled Pha Saad Loy Kroh Festival for Prathomsuksa 6 students, and 3) finding learning achievement of the students used local lesson of performing arts titled Pha Saad Loy Kroh Festival for Prathomsuksa 6 students before and after using the lesson. The sampling group consisted of 40 Prathomsuksa 6 students of Ban Chiang Khan School “Pathumma Song Kroh”, Chaing Khan District, Loei Province. The research was carried out with study and analysis of related documents and researches, interviewing form and test. The local lesson was corrected and approved by specialists and was experimented in the classroom. The qualitative data was performed with content analysis. The quantitative data was analyzed with the statistics, percent, mean, standard deviation, and t-test dependent was performed.

The findings were as follows

1.The Pha Saad Loy Kroh Festival is the old tradition of local Chiang Khan which was formerly called “Kan Sia Kroh”. It is usually held after the Buddhist Lent period and is the original ceremony to drive away bad fortune. It is blended with the belief of Heet Sib Song, Klong Sib See. The Choreography design of Pha Saad Loy Kroh performing arts was the show created to present the story in the ceremony of Pha Saad Loy Kroh with Pha Saad tray in the form of local lesson which was used as media for teaching and learning activities for the Arts and Performing Arts Department of Prathomsuksa 6.

2.The developed local lesson included 3 learning units: Learning Unit1, Pha Saad Loy Kroh Festival, Learning Unit 2, Aspects of the show, and Learning Unit 3, Pha Saad Loy Kroh Traditional Dance. The efficiency validation of local lesson of folk performing arts titled Pha Saad Loy Kroh Festival for Prathomsuksa 6 students was 88.53/81.20 which had the effectiveness index of 0.74.

3.The learning achievement from the use of local lesson of folk performing arts titled Pha Saad Loy Kroh Festival for Prathomsuksa 6 students after using the lesson was significantly higher than before using the lesson at the statistic level of 0.05.

Keywords : Development , Local lesson , Dramatic Art

บทนำ

การศึกษานี้ว่าเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆให้สังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม ให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ การจัดการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพสังคม

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสังคม กระบวนการเรียนการสอนต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริงสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง มีเนื้อหาสาระที่จำเป็นต่อการเรียนรู้โลกปัจจุบันและโลกอนาคต เปิดโอกาสให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดและสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง (จิตรา ชุมณี 2545 อ้างถึงใน อนงค์นาฏ ปทุม 2548)

ในการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่น ให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนนั้น สามารถทำได้หลายลักษณะ คือ พัฒนาในลักษณะของการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนรายละเอียดของเนื้อหา สื่อการเรียนการสอนที่มีอยู่ จัดทำ สื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ และจัดทำเนื้อหา/รายวิชาเพิ่มเติมชิ้นใหม่ (กรมวิชาการ,2545)

การพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เป็นบทเรียนที่ต้องอาศัยการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการดำเนินการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านที่เป็นระบบเป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อสนับสนุน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” อีกทั้งได้เปิดโอกาสให้ชุมชนหรือบุคคลในท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพราะถือได้ว่าเป็นแหล่งวิทยาการที่สำคัญที่สามารถให้คำแนะนำปรึกษา รวมทั้งวิธีการในการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และเพื่อสอดคล้องกับชุมชนท้องถิ่น ตามหลักของ คช บวร (ครอบครัว ชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน) เป็นการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น อีกทั้งยังเชื่อมโยงกับพันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียนในเรื่องการบูรณาการกับการเรียนรู้ การปลูกจิตสำนึกรักชาติ วัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นของตน และโครงการ “สืบสานศรัทธา ผาสาทลอยเคราะห์” กลุ่ม “กอบัว54” และคณะนักเรียนโรงเรียนบ้านเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” โดยมีครูที่ปรึกษาโครงการคือ คุณครูพรสวรรค์ นันทะผา และคุณครูสุรจิต นันทะผา

การพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ผาสาท เป็นการพัฒนาบทเรียนนาฏศิลป์ท้องถิ่น ในรูปแบบของการประดิษฐ์ชุดการแสดงประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ ซึ่งมีการออกแบบโดยนำเอาประเพณีท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการประดิษฐ์ชุดการแสดงประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่6 ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาของประเพณี อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบพิธี ท่าฟ้อนผาสาทลอยเคราะห์ เพลงและดนตรีประกอบการแสดง และเครื่องแต่งกาย ในการพัฒนาบทเรียนครั้งนี้ยังช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน เพราะผู้เรียนจะได้เรียนในสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับชีวิตของเขาทำให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงเรื่องราวประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน นอกจากนี้ยังส่งผลต่อผู้ที่ถ่ายทอดความรู้เกิดความภาคภูมิใจในการให้ความรู้แก่ลูกหลาน และยังเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ทางด้านประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชน เพื่อตระหนักในคุณค่า และร่วมกันอนุรักษ์ สืบทอดพัฒนานำไปสู่วัฒนธรรมที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาทลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่อง ประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

- อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

2.1 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำภาครัฐ ชาวบ้านอำเภอเชียงคาน และครูผู้สอนนาฏศิลป์ในเขตจังหวัดเลย

2.2. กลุ่มเป้าหมายเชิงทดลอง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเชียงคาน “ปทุมมา สงเคราะห์” อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย จำนวน 40 คน ซึ่งได้จากวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ สำหรับ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่เรียนจากบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย 1 ปี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทของการวิจัย การวิจัยและพัฒนา

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์ ชนิดมีโครงสร้าง แบบ สัมภาษณ์ชนิดไม่มีโครงสร้าง
- 2) เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณประกอบไปด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. การดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ แบ่งการดำเนินการเป็น 3 ระยะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 มีกระบวนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เรื่องประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ ศึกษากระบวนการ ทางด้านนาฏยประดิษฐ์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่า และการประดิษฐ์ชุดการแสดง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาบริบท และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
2. ใช้การสัมภาษณ์เพื่อศึกษาประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์จากผู้นำชุมชน ผู้อาวุโสในชุมชนและ ข้อมูลจากหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อประดิษฐ์ชุดการแสดงท่าฟ้อนผาเสาดลอยเคราะห์

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

4. เสนอชุดการแสดงพ่อนผาสาดลอยเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบให้ความเห็น และ
ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ระยะที่ 2 พัฒนบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ เป็น
การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. นำข้อมูลเรื่อง ประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ ดำเนินการสร้างบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน
2. จัดทำคู่มือการใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน
3. ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เพื่อปรับปรุงแก้ไข
4. นำบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปหาประสิทธิภาพ

ระยะที่ 3 ทดลองใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์
สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รูปแบบ Pre - experimental design แบบ one group pretest -
posttest design โดยการจัดการเรียนการสอน ประเมินผลบทเรียนท้องถิ่นจากผลสัมฤทธิ์

3.การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิง
ปริมาณ ใช้โปรแกรมทดสอบทางสถิติ เป็นโปรแกรมสำเร็จรูป แล้วนำผลมาจัดทำตารางเพื่ออธิบายความหมายและ
แสดงผลข้อมูลที่ได้ทั้งหมด

สรุปผลการวิจัย

1.ผลการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์สำหรับนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ประเพณีผาสาดลอยเคราะห์เป็นประเพณีที่เก่าแก่ของชาวเชียงคาน ซึ่งเดิมเรียกว่า “การเสียเคราะห์”นิยม
ทำกันในเทศกาลออกพรรษา การลอยผาสาดลงน้ำโขงเป็นส่วนหนึ่งในพิธีสะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อท้องถิ่นแบบ
ดั้งเดิม เชื่อกันว่าเป็นการลอยความอัปมงคลออกไปจากชีวิต ซึ่งประเพณีนี้ได้ถูกรื้อฟื้นขึ้นมาอีกครั้งเมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา
เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ที่เกิดขึ้นจากพระวินัยของพระสงฆ์ ผสมผสานกับความเชื่อตามฮีตสิบสอง คลองสิบ
สี่ ประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ ชาวเชียงคานจะกระทำพิธีนี้ก็ต่อเมื่อมีกลางบอกเหตุตามความเชื่อว่าจะมีเหตุร้าย เข้า
มาเกิดกับตน หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน และมีเรื่องราวต่างๆที่ไม่ดีเข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เช่น การ
นึ่งข้าวเหนียวเป็นสีเลือด เชื่อว่าจะเกิดเหตุร้ายกับคนในครอบครัว เกิดอุบัติเหตุต่างๆ กัการมีกลางบอกเหตุว่าผู้นั้น
หรือญาติพี่น้องจะมีเคราะห์ หรือในบางครั้ง ลูกหลานมีการเจ็บป่วยเรื้อรัง ไม่หายสักที ผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะทำพิธีลอย
เคราะห์ ด้วยการหาฤกษ์ หายาม และกำหนดวันทำพิธีลอยผาสาดเป็นการเสียเคราะห์ ให้เคราะห์นั้นลอยไปตามลำ
แม่น้ำโขง หรือเป็นการเสริมดวงชะตา เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยวัสดุอุปกรณ์ของพิธีกรรมนี้ ส่วนใหญ่จะทำจาก
หอยกกล้วย ซึ่งหาได้ง่ายในท้องถิ่น จัดตกแต่งให้มีลักษณะคล้ายกระทงที่เหลี่ยมแล้วนำต้นหมากเบ็ง (บายศรีปาก
ชาม)ที่เย็บจากใบตองเป็นรูปกรวยวางลงตรงกลางในกระทง ตกแต่งด้วยดอกผึ้ง เทียน ดอกไม้ ของควา และของหวาน

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

(พรสวรรค์ นันทะผา สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2559) จากข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูล เพื่อประดิษฐ์ชุดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ “ฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์”

ภาพที่ 1 กระทงผาสาด
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

การประดิษฐ์ชุดการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นสื่อ เพื่อใช้ประกอบบทเรียนท้องถิ่นเรื่อง ประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ ทั้งรูปแบบและท่วงทำนองการแสดงฟ้อนผาสาด ลอยเคราะห์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และคิดประดิษฐ์ท่าทางจากการศึกษาประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การศึกษา ภาษาท่ารำนฏศิลป์ นาฏยศัพท์ และภาษาท่าทาง โดยผู้วิจัยได้ยึดหลักในการคิดชุดการแสดง ท่ารำ เครื่องแต่งกาย องค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการแสดง และหลักในการจัดการแสดงมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการแสดง ดังนี้

1. กำหนดแนวคิดของชุดการแสดง เนื่องจาก ผาสาดลอยเคราะห์ เป็นประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีเรื่องราวมาจากความเชื่อที่สืบทอดกันมาของผู้คนในท้องถิ่น จึงได้กำหนดแนวคิดของการแสดงให้สื่อถึงประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นของผาสาดลอยเคราะห์

2. กำหนดรูปแบบของชุดการแสดง ฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์ เป็นเรื่องราวของการเสริมดวงชะตา ให้ตนเอง ผู้ป่วย และผู้ที่เกิดจากกลางบอกรเหตุ รูปแบบการแสดงที่นำเสนอของผู้แสดง จึงมีลักษณะของการเล่า เรื่องราวในพิธีผาสาดลอยเคราะห์ด้วยกระทงผาสาด ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบของชุดการแสดง ฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์ ในลักษณะของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระ นาฏศิลป์ ดังนี้

1) กำหนดองค์ประกอบของการแสดง ซึ่งกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับแนวคิดของชุดการแสดงที่กำหนดไว้ ดังนี้

- ดนตรีและเพลงร้อง ผู้วิจัยใช้ บทหมอลำไทเลย เป็นการเกริ่นนำเรื่องราวของประเพณี ผาสาดลอยเคราะห์ ประกอบการแสดง และสร้างสรรค์ดนตรีประกอบโดยใช้ทำนองเพลงหมอลำไทเลยในชื่อว่า “ลาย เพลงสับใบ”

- การแต่งกาย ผู้วิจัยออกแบบให้เหมาะสมกับวิถีของพื้นบ้านโดยคำนึงถึงประเพณี วัฒนธรรมของชาวอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

2) การออกแบบท่ารำการเต้นและการแปรแถว โดยนำแนวคิดการประดิษฐ์ท่ารำทั้งจาก นาฏศิลป์พื้นบ้าน จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย ท่ารำแม่บทอีสาน และใช้ภาษานาฏศิลป์ในท่ารำของไทยที่เป็นแบบแผนมาเป็นแนวทางการออกแบบท่ารำ การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ “ฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์” โดยส่วนใหญ่ผู้วิจัยได้กำหนดให้แต่ละท่าสื่อความหมายแตกต่างกันออกไป จากนั้นกำหนดรูปแบบการแปรแถวเปลี่ยนแปลง เป็นรูปลักษณะต่างๆโดยให้สัมพันธ์กับกระบวนท่าฟ้อน กระบวนท่า “ฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์” ดังนี้

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ทำพ็อนผาสาดลอยเคราะห์

ท่าที่ 1 ท่าเกริ่นถึงความเป็นมาของประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ เป็นการบอกเล่าถึงเรื่องราวของประเพณี นำหลักการทางนาฏศิลป์มาคิดประดิษฐ์ท่าพ็อนโดยใช้หลักการเรื่องนาฏยศัพท์ ที่สื่อถึงตำนานความเป็นมาให้เกิดความอ่อนช้อยสวยงาม

ภาพที่ 2 ชาวบ้านร่วมพิธีผาสาดลอยเคราะห์
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ภาพที่ 3 (ท่าที่1)ท่าออก การบอกเล่าเรื่องราว
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ท่าที่ 2 (ขั้นตอนในพิธี)ท่าตั้งจิตอธิษฐาน ผู้วิจัยคิดและประดิษฐ์การแสดงพ็อนผาสาดลอยเคราะห์ โดยศึกษาลักษณะธรรมชาติของชาวบ้านที่มาตั้งจิตอธิษฐานต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยกระทงผาสาดเพื่อขอมาให้สิ่งที่ไม่ดีให้ห่างไกลจากตน และขอพรตามที่ตนเองมุ่งมาดปรารถนา นำหลักการทางนาฏศิลป์มาคิดประดิษฐ์ท่าพ็อนโดยใช้หลักการเรื่องนาฏยศัพท์ การพนมมือที่สื่อถึงลักษณะการตั้งจิตอธิษฐานขอพรตามที่ตนเองมุ่งมาดปรารถนาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยกระทงผาสาด

ภาพที่ 4 ชาวบ้านร่วมพิธีลอยผาสาดลอยเคราะห์
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ภาพที่ 5 ท่าตั้งจิตอธิษฐาน
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ท่าที่ 3 ท่าลอยเคราะห์ ผู้วิจัยคิดและประดิษฐ์ท่าพ็อนการแสดงพ็อนผาสาดลอยเคราะห์โดยศึกษาลักษณะธรรมชาติของชาวบ้าน ในการนำกระทงผาสาดมาลอยเคราะห์ เพื่อเป็นสิริมงคลต่อตนเอง แล้วนำหลักการทางนาฏศิลป์มาคิดประดิษฐ์ท่าพ็อน เพื่อสื่อให้เห็นถึงลักษณะการลอยผาสาดให้มีความอ่อนช้อยสวยงาม

ภาพที่ 6 ชาวบ้านร่วมพิธีลอยผาสาดลอยเคราะห์
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ภาพที่ 7 ท่าลอยเคราะห์
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ท่าที่ 4 ท่าอวยพร ผู้วิจัยคิดและประดิษฐ์ท่าฟ้อนการแสดงฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์โดยศึกษาลักษณะธรรมชาติของชาวบ้านที่อวยพรให้ตน ได้รับพรตามที่ตนเองมุ่งมาดปรารถนา นำหลักการทางนาฏศิลป์มาคิดประดิษฐ์ท่าฟ้อน โดยให้ผู้แสดงใช้หลักการเรื่องนาฏยศัพท์การอวยพร

ภาพที่ 8 ชาวบ้านร่วมพิธีลอยผาสาดลอยเคราะห์
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ภาพที่ 9 ท่าอวยพร
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ท่าที่ 5 ท่าร่วมกันยินดีสนุกสนาน ผู้วิจัยคิดและประดิษฐ์การแสดงฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์ โดยศึกษาลักษณะธรรมชาติของชาวบ้านหลังจากลอยเคราะห์เสร็จ ชาวบ้านจะมีความสุข สนุกสนานร่วมกัน นำหลักการทางนาฏศิลป์มาคิดประดิษฐ์ท่าฟ้อน โดยให้ผู้แสดงใช้หลักการเรื่องนาฏยศัพท์ เพื่อสื่อถึงลักษณะการแสดงความสุขสนุกสนานรื่นเริงในการเข้าร่วมขบวนประเพณีออกพรรษา

ภาพที่ 10 ชาวบ้านร่วมยินดีสนุกสนานในงานออกพรรษา
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

ภาพที่ 11 ท่าร่วมกันยินดีสนุกสนาน
 ที่มา : สรินทร คุ่มเขต

2. ประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมายโครงสร้างเวลาเรียน คำอธิบายรายวิชา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สารการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ คำแนะนำการใช้บทเรียนท้องถิ่น แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจำนวน 20 ข้อ ในหน่วยการเรียนรู้จะประกอบไปด้วย หน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ แบ่งเป็น 2 หน่วยย่อย ดังนี้ 1.1 เรื่องประวัติความเป็นมาของประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ 1.2 เรื่องขั้นตอนและความสำคัญ ความเชื่อ อุปกรณ์ ใบกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 แบบฝึกหัดหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่ององค์ประกอบการแสดง แบ่งเป็น 4 หน่วยย่อย ดังนี้ 2.1 แนวคิดประดิษฐ์ท่าฟ้อน 2.2 ดนตรีและเพลงร้อง 2.3 การแต่งกาย 2.4 อุปกรณ์ประกอบการแสดง และใบกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 แบบฝึกหัดหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์ แบ่งเป็น 2 หน่วยย่อย ดังนี้ 3.1 นาฏยศัพท์ และภาษาท่า 3.2 กระบวนท่าฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์ และใบกิจกรรมหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แบบฝึกหัดหลังเรียน สอดคล้องกับทฤษฎีของกาเย่ (Gagne, 1985:30-51) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญซึ่งทำให้การสอนประสบความสำเร็จเมื่อนำมา

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ได้แก่ 1. วัตถุประสงค์การสอนที่ชัดเจน 2. การสอนเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในหน่วยใหญ่ 3. การให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยอัตราเร็วของผู้เรียน และ 4. การจัดลำดับ การสอนที่ดี

ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาตลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.42/80.33 สูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ หมายความว่า ผู้เรียนได้คะแนนเฉลี่ยจากกิจกรรมการเรียนการสอน ในการทดสอบระหว่างที่เรียนด้วยบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน คิดเป็นร้อยละ 82.42 และผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนคิดเป็นร้อยละ 80.33 ซึ่งแสดงว่าบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาตลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพตามกระบวนการเท่ากับ 82.42 มีประสิทธิภาพของผลลัพธ์เท่ากับ 80.33 ทำให้ได้ประสิทธิภาพบทเรียนตามแผนการเรียนรู้ตามเกณฑ์ และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.69 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 65 ที่ตั้งไว้

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาตลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการทดลองใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาตลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบหลังเรียน ($\bar{x} = 17.90$) สูงกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบก่อนเรียน ($\bar{x} = 8.43$) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้วยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ประเพณีผาสาตลอยเคราะห์เป็นประเพณีที่เก่าแก่ของชาวเชียงคาน ซึ่งเดิมเรียกว่า “การเสียดเคราะห์” นิยมทำกันในเทศกาลออกพรรษา การลอยผาสาตลงน้ำโขงเป็นส่วนหนึ่งในพิธีสะเดาะเคราะห์ตามความเชื่อท้องถิ่นแบบดั้งเดิม เชื่อกันว่าเป็นการลอยความอัปมงคลออกไปจากชีวิต เป็นประเพณีทางพุทธศาสนา ที่เกิดขึ้นจากพระวินัยของพระสงฆ์ ผสมผสานกับความเชื่อตามฮีดสิบสอง คลองสิบสี่ ชาวเชียงคานจะกระทำพิธีนี้ก็ต่อเมื่อมีกลางบอกเหตุตามความเชื่อว่าจะมีเหตุร้าย เป็นการเสริมดวงชะตา เพื่อความเป็นสิริมงคล

แนวคิดของชุดการแสดงพ่อนผาสาตลอยเคราะห์ ผู้วิจัยกำหนดให้สื่อถึงเรื่องราวจากประเพณีวัฒนธรรมที่นำเสนอตามกระบวนการของพิธีกรรม เป็นการสร้างการรับรู้ให้ผู้ชมสามารถเข้าใจถึงกระบวนการประกอบพิธีกรรมตามลำดับขั้นตอนสอดคล้องกับ สดใส พันธุมโกมล (2538) ที่กล่าวว่า ศิลปะการแสดง คือ ศิลปะที่เกิดขึ้นจากการนำภาพจากประสบการณ์และจินตนาการของมนุษย์มาผูกเป็นเรื่องราว และจัดเสนอในรูปแบบของการแสดง โดยมีผู้แสดงเป็นผู้สื่อความหมายและเรื่องราวต่อผู้ชม

พ่อนผาสาตลอยเคราะห์ เป็นการแสดงถึงองค์ประกอบในพิธีผาสาตลอยเคราะห์ ซึ่งเป็นประเพณีวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของชาวเชียงคานที่ทำกันในวันออกพรรษา เพื่อนำเอาเคราะห์ เอาโศกของแต่ละคนปล่อยให้ไหลไปตามแม่น้ำโขง สอดคล้องกับ ประทิน พวงสำลี (2514) ที่กล่าวว่าศิลปะการแสดง เกิดจากการที่มนุษย์ต้องการเอาชนะธรรมชาติด้วยวิธีต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อบูชาสิ่งที่ตนเคารพตามลัทธิศาสนาของตน มีการเช่นสร้างบูชาเทพ

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

เจ้าต่างๆ เริ่มจากการอธิษฐาน ในตอนแรกก็เป็นถ้อยคำธรรมดา ต่อมาก็ประดิษฐ์คิดแต่งถ้อยคำให้ไพเราะยิ่งขึ้นจนเกิดเป็นถ้อยคำประพันธ์ประเภทต่างๆ มีทำนองกลับกลายเป็นบทเพลงที่ไพเราะ พร้อมแสดงออกด้วยท่วงท่าลีลาประกอบที่งดงามซึ่งผลการวิจัยได้สอดคล้องกับจารุวรรณ ธรรมวัตร (2530)ซึ่งกล่าวว่า พิธีกรรมคือ วิธีการชนิดหนึ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ต้องการ และยังสอดคล้องกับ แนวคิดของ ปราณี วงศ์เทศ (2525) ที่กล่าวว่าการแสดงพื้นบ้านจะมีลักษณะเรียบง่าย แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตพื้นบ้าน ด้านดนตรีประกอบสื่อถึงความเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงพื้นบ้านภาคอีสานอย่างชัดเจน การแต่งกายของผู้แสดง ผู้วิจัยออกแบบให้เหมาะสมกับวิถีของคนอำเภอเชียงคาน

สำหรับการออกแบบท่ารำและการแปรแถว ผู้วิจัยใช้ภาษานาฏศิลป์ในท่ารำของไทยที่เป็นแบบแผน ท่ารำแม่บทอีสาน และท่ารำพื้นบ้านอีสานมาเป็นแนวทางการออกแบบท่ารำเพื่อให้ครอบคลุมความหมายเนื้อหาที่ต้องการสื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2515) ที่กล่าวว่า แต่ละชาติจะมีวิธีที่อ่อนรำตามวิสัยชาติของตน มนุษย์จะเลือกเอากรีธาทำทางซึ่งแสดงอารมณ์ต่างๆ นั้นมาเรียบเรียงเป็นกระบวนการฟ้อนให้สวยงามตามที่ตนเห็นว่างาม และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พจน์มาลัย สมรรคบุตร (2538) ที่กล่าวถึงการประดิษฐ์ท่ารำพื้นเมือง ต้องการศึกษาท่ารำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่นแล้วนำมาประดิษฐ์ลีลาเชื่อมท่ารำ ให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้นๆ ส่วนรูปแบบการแปรแถว ผู้วิจัยเน้นลักษณะการแปรแถวแบบยึดสายตาผู้ชมโดยคำนึงถึงเวทีเป็นหลัก เพื่อเปลี่ยนสายตาผู้ชม และสัมพันธ์กับกระบวนการฟ้อน

บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นเป็นการพัฒนาที่ต้องอาศัยการออกแบบการจัดการเรียนรู้และการดำเนินการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านที่เป็นระบบประกอบการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระนาฏศิลป์ โรงเรียนบ้านเชียงคาน “ปทุมมาสงเคราะห์” อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย เป็นบทเรียนที่ประกอบไปด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนจำนวน 20 ข้อ และหน่วยการเรียนรู้ 3 หน่วย ได้แก่ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่ององค์ประกอบการแสดง และหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องฟ้อนผาสาดลอยเคราะห์ที่เชียงคาน โดยทุกหน่วยการเรียนรู้จะมีแบบฝึกหัดแทรกอยู่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านประสิทธิภาพของบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ โดยใช้กระบวนการทางนาฏยประดิษฐ์ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.42/80.33 มีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.69 ทั้งนี้เป็นผลมาจากผู้วิจัย มีการดำเนินการตามหลักการสร้างบทเรียนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบโดยมีการศึกษาหลักสูตรวิเคราะห์จุดมุ่งหมายและเนื้อหาของบทเรียนท้องถิ่นให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามสภาพความเป็นจริง มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาและนำคำอธิบายรายวิชาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมาวิเคราะห์และทำความเข้าใจของเนื้อหา รวมทั้งมีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเพณีผาสาดลอยเคราะห์จากแหล่งต่าง และสอบถามสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญซึ่งทำให้ได้ข้อมูลแนวความคิด และแนวทางในการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่น อีกทั้งยังผ่านการตรวจสอบคุณภาพและการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านเนื้อหา ด้านสื่อการสอน มีการทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้จริง จึงทำให้กระบวนการเรียนรู้ที่จัดไว้เหมาะสมกับผู้เรียน มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมานะ ภูวะการ (2558:บทคัดย่อ)ได้

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

สร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนท้องถิ่นสาระสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ป่าต้นน้ำเขาประ-บางคราม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนท้องถิ่นดังกล่าวมีประสิทธิภาพ82.79/81.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์80/80ที่ตั้งสมมุติฐาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังใช้บทเรียนท้องถิ่นสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา พันธุ์ไพโรจน์ (2549:บทคัดย่อ)ได้สร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่าย เรื่องหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้โปรแกรม Flip Publisher ช่วงชั้นที่2 ผลการวิจัยพบว่าบทเรียนดังกล่าวมีประสิทธิภาพ89.83/82.83ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์80/80ที่ตั้งสมมุติฐานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนด้วยบทเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 อีกทั้งยังสอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ สงัด อุทรานันท์ (2532) ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรซึ่งต่อเนื่องสัมพันธ์เป็นวัฏจักร ได้แก่ จัดวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมาย การคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระและประสบการณ์ การกำหนดมาตรการวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินผลการใช้หลักสูตร และการปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้านเรื่องประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียน ผลจากการวิจัยพบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยบทเรียนท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นเพราะบทเรียนท้องถิ่นที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะที่เน้นการปฏิบัติจริง ดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทั้งยังมีแบบประเมินทักษะตามหัวข้อที่เรียนทุกหัวข้อ เพื่อเป็นการทบทวนความจำของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของถนอมพร เลหาจรัสแสง (2541: 58-62) ที่กล่าวว่าการศึกษาที่ผู้เรียนจะสามารถจัดเก็บหรือจดจำสิ่งต่างๆ ได้ดีนั้น ผู้ออกแบบบทเรียนคอมพิวเตอร์ควรมุ่งเน้นถึงหลักเกณฑ์สำคัญที่ช่วยในการจำได้ดี 2 ประการ คือ 1. หลักการในการจัดระเบียบโครงสร้างเนื้อหา และ 2. หลักในการทำซ้ำ สอดคล้องกับคำกล่าวของ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525:78) ที่กล่าวว่าการศึกษาควรเกิดขึ้นจากการกระทำโดยผู้เรียนเองมิใช่ผลจากวิธีการถ่ายทอดความรู้ของครูโดยตรงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยส่วนใหญ่ที่ชี้ให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนด้วยเครื่องมือพัฒนาทักษะต่างๆ ของผู้ทดลองแตกต่างจากก่อนใช้เครื่องมือ

สรุปได้ว่า บทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้จริง ตามสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาเสาดลอยเคราะห์ โดยใช้กระบวนการทางนาฏยประดิษฐ์ ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ก่อนนำบทเรียนท้องถิ่นไปใช้ ผู้สอนควรศึกษาแผนการจัดการเรียนการสอนโดยละเอียด เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ถูกต้อง

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
 “Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

- 1.2 มีการเตรียมสื่อประกอบการสอนและแหล่งเรียนรู้ไว้ล่วงหน้า
- 1.3 ผู้สอนควรมีการปรับเวลาในการจัดกิจกรรมให้มีความยืดหยุ่นในตัวเนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นการฝึกทักษะทำร่ำทางนาฏศิลป์ ซึ่งต้องใช้เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนอย่างมาก
2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นในสาระการเรียนรู้อื่นๆ
 - 2.2 ควรมีการนำบทเรียนท้องถิ่นนาฏศิลป์พื้นบ้าน เรื่องประเพณีผาสาดลอยเคราะห์ ไปพัฒนาโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ.(2545).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.กรุงเทพฯ:กระทรวงศึกษาธิการ

จารุวรรณ ธรรมวัตร .(2524) .**ธรรมเนียมประเพณีอีสาน**. กรุงเทพฯ:กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

ชุติมา พันธุ์โพธิ์จรรย์ (2549) **การสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนบนเครือข่ายเรื่อง หนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้โปรแกรม Flip Publisher ช่วงชั้นที่2** .กรุงเทพฯ:สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ดำรงราชานุภาพ,สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา.(2515). **ตำราฟ้อนรำ**.พิมพ์เป็นวิทยานุสรณ์ในงาน ฉานปกกิจศพ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์

ถนอมพร เลหาจรัสแสง (2541).**คอมพิวเตอร์ช่วยสอน** กรุงเทพฯ วงกลมโปรดักชั่นจำกัด

ปราณี วงษ์เทศ. (2525). **พื้นบ้านพื้นเมือง**. กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

ประทีน พวงสำลี. (2514). **หลักนาฏศิลป์**. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์.

ประภา ตูลานนท์.(2540). **ความพึงพอใจต่อสภาพการเรียนการสอนของนักศึกษาทางไกลสายสามัญระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในอำเภอชายแดนของจังหวัดสระแก้ว**.ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต.สาขาวิชาการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พจน์มาลัย สมรรถบุตร.(2538).**แนวความคิดประดิษฐ์ทำรำเซิ้ง**.พิมพ์ครั้งที่ 2 :อุดรธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

มานะ ภูวะการ.(2558). **การพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นสาระสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม เรื่อง ป่าต้นน้ำเขาพระ-บางคราม อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่**. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี.ปีที่2 ฉบับที่2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558)

วิชัย วงษ์ใหญ่.(2538).**ทฤษฎีและการพัฒนาหลักสูตร**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สังต์ อุทรานันท์.(2530).**ทฤษฎีหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

_____. (2532).**พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสยาม.

สดีไส พันธุ์โกมล.(2538).**ศิลปะของการแสดง (ละครสมัยใหม่)**.กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8
“Research 4.0 Innovation and Development SSRU’s 80th Anniversary”

สมคิด เมตไตรพันธ์.(2530).การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเสริมสมรรถภาพการทำงานเป็นกลุ่มสำหรับผู้นำท้องถิ่น
ระดับหมู่บ้านในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ดุขฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนงค์นาฏ ปทุม.(2548). การพัฒนาหลักสูตรละครชาตรีในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระ
นาฏศิลป์ ระดับช่วงชั้นที่2 สำหรับโรงเรียนเทศบาล 2 วัดเสนาหา (สมัครพลผดุง) จังหวัดนครปฐม.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน ครุศาสตร์.มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครปฐม.

Gagne, R. (1985). *The Conditions of Learning*. Retrieved August 2, 2007, From
<http://tip.psychology.org/gagne.html>